

DOI: [10.32702/2307-2156-2021.8.30](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.8.30)

УДК 353:332.1

О. В. Акіліна,
к. е. н., доцент, доцент кафедри управління,
Київський університет імені Бориса Грінченка
ORCID ID: 0000-0001-9968-4921
А. Г. Панченко,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри управління,
Київський університет імені Бориса Грінченка
ORCID ID: 0000-0002-4757-0583

АКТУАЛІТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

О. Akilina
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management,
Borys Grinchenko Kyiv University
A. Panchenko
PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department of Management,
Borys Grinchenko Kyiv University

RELEVANCE OF REGIONAL POLICY IN UKRAINE

У статті розглянуто теоретичні і практичні проблеми формування регіональної політики в Україні. Досліджено правове регулювання питань формування державної регіональної політики. Сформульовано її основні завдання та пріоритети. Виявлено, що основним стратегічним пріоритетом регіональної політики України повинно бути формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку задля забезпечення конкурентоспроможності регіонів. Також проаналізовано найкращі світові практики щодо регіонального розвитку. В тій чи іншій мірі зарубіжний досвід регулювання регіонального розвитку може бути застосований в Україні. При цьому для нас особливо цікавим може бути досвід розвитку регіонів з депресивною економікою. Найбільш адаптованим для використання Україною вважаємо досвід Польщі. Досвід зарубіжних країн наочно демонструє необхідність державного регулювання регіонального розвитку, яке сприяє посиленню економічної та соціальної єдності держави.

The article considers theoretical and practical problems of regional policy formation in Ukraine. The main study concentrates on the legal regulation of the issues of state regional policy formation. There were formulated its main tasks and priorities. It was revealed that the main strategic priority of the regional policy of Ukraine should be the formation of innovation and investment model of development to ensure the competitiveness of the regions. Regional policy should cover three aspects: the external aspect, considering which the central authorities must pay attention to the interregional proportions of development; intra-regional, which includes the actions of local authorities mainly at their own expense and under their own responsibility; reformist, which is to strengthen the role of the regional level in the territorial organization of the state in the implementation of decentralization reform. The essence and directions of regional policy directly

depend on the level of economic development of the state and the specifics of its socio-economic problems. The best world practices on regional development were also analyzed. In each country there are elements of state regulation of regional development. Regional policy can be active, institutionally isolated, equipped with specialized tools, etc. Or it may be inconspicuous, weakly stand out among other areas of state activity. To some extent, foreign experience in regulating regional development can be applied in Ukraine. Herewith, the experience of development of regions with depressed economies may be especially interesting for us. We consider the experience of Poland to be the most adapted for use in Ukraine. Regulation of the spatial organization of the economy is becoming one of the most important functions of the state, as the development of regional socio-economic systems in modern conditions cannot be carried out based only on the mechanisms of market self-regulation. Based on world experience, it can be stated that the policy of non-interference leads to regional problems and violation of the integrity of the national economy and society.

Ключові слова: *регіональна політика; стратегія розвитку; пріоритети; світові практики.*

Keywords: *regional policy; development strategy; priorities; world practices.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Неєфективна державна політика регіонального розвитку, що реалізувалася в нашій країні протягом тривалого часу, є однією з причин неготовності регіонів та окремих територій до нових зовнішніх і внутрішніх викликів, загострення багатьох проблем на регіональному рівні. Протягом багатьох років недостатньо оцінювалося поглиблення соціально-економічних диспропорцій між регіонами, що становить загрозу безпеці держави. Отже, для безпеки та сталого розвитку держави необхідно максимально зменшити диспропорції як соціально-економічного, так і гуманітарного розвитку її територій. Сучасні глобальні виклики і тенденції разом із зазначеними проблемами регіонального розвитку України зумовлюють потребу у формуванні нової державної регіональної політики, задля усунення існуючих загроз та створення нових можливостей для розвитку регіонів та окремих територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи регіональної економіки та політики закладені ще у працях Вебера А., Зібберта Х., Льоша А., Тюнена Й., Хегерстранда Т. та ін. Сучасне бачення основ державного управління на регіональному рівні та обґрунтування теоретичних засад державної регіональної політики висвітлено у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях Абалкіна Л.[1], Згуровського М. [2], Архипенко І. [3], Барса Ф. [4], Бобровської О. [5], Бортса Г. та Штейна Дж. [6], Давимуки С., Куйбіди В. та Федулової Л. [7], Діденко Є., Цалко Т. та Кирилко Н. [8], Мельника А. [9], Перу Ф. [10], Пургаліса Л. та Грей Н. [11] й багатьох інших.

В цілому, усі теорії регіональної політики можна розділити на три групи: теорії розміщення; теорії регіонального зростання; теорії державного регулювання економічного розвитку. У 80-х рр. ХХ ст. набув популярності підхід, за яким державні та місцеві програми розвитку територій слід розробляти з урахуванням концепції сталого розвитку. Для забезпечення сталого розвитку територій та поліпшення регіонального середовища в 90-х рр. з'явилася концепція регіональних інноваційних систем. Наприкінці ХХ ст. новою теорією регіонального розвитку стає теорія стимулювання (підвищення) регіональної конкурентоспроможності. До сучасних теорій регіонального інноваційного розвитку слід віднести такі теорії: інноваційних регіональних кластерів, регіонального розвитку з ендегенним технологічним прогресом, інноваційних мереж, регіональних інноваційних систем.

Проте, незважаючи на значне теоретичне та практичне підґрунтя зазначеної проблематики, концептуальні засади державної регіональної політики для України в нових зовнішніх і внутрішніх умовах, практичні аспекти її реалізації потребують подальших наукових розробок та осмислення.

Цілями даної статті є узагальнення теоретичних основ формування політики регіонального розвитку та розробка практичних рекомендацій щодо її удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закон України «Про засади державної регіональної політики» дає сучасне визначення регіональної політики як «...системи цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності...» [12].

У широкому розумінні розробка регіональної політики обумовлена:

1) присутністю зовнішніх політичних сил, що вважають відповідний регіон зоною своїх інтересів та реалізують на його території свої економічні і соціальні програми;

2) наявністю внутрішніх стейкхолдерів (соціальних верств і груп), що проголошують соціально-економічний розвиток свого регіону.

Підтримуємо думку Краснопольської Т. [13], що регіональна політика може бути:

- «...усвідомленою (цілі продумані і поставлені саме як регіональні);
- «напівусвідомленою» (як непрямі регіональні наслідки державних програм, не призначених безпосередньо для регіональних впливів);
- неусвідомленою (як регіональні наслідки всіх інших державних заходів)...».

Цілі і завдання регіональної політики в кожному конкретному випадку варіюються в досить широких межах. Разом з тим існують загальні цілі, властиві будь-якій регіональній політиці, зокрема:

- створення єдиного економічного простору, забезпечення соціально-економічних, правових і організаційних основ розвитку території;
- вирівнювання умов соціально-економічного розвитку регіонів;
- пріоритетний розвиток регіонів, що мають особливо важливе стратегічне значення для держави;
- ефективне використання усіх видів регіональних ресурсів;
- комплексний екологічний захист регіонів та ін.

Цілі регіональної політики традиційно поділяють на три групи: соціальні, економічні та політичні. Соціальні цілі – безпосередньо пов'язані з такими принципами демократичного суспільства як соціальна справедливість й рівноправність, коли усім громадянам гарантована незалежність якості життя від регіону проживання. Тобто, регіональна політика має бути спрямована на вирівнювання міжрегіональних відмінностей. Соціальні цілі регіональної політики часто вступають у протиріччя з економічними й політичними. Зокрема, переслідування економічних цілей може посилити соціальні диспропорції, а «прагматичні» політичні цілі можуть використовуватися як засіб політичної боротьби.

Відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» «...метою державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання...» [12].

Стратегічна мета державної регіональної політики до 2027 року передбачила більшу зорієнтованість на внутрішніх стейкхолдерів, та сформульована як: «...розвиток та єдність, орієнтовані на людину – гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни...» [14].

Визначена мета має бути досягнута на основі трьох стратегічних цілей:

1) «...формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах...»;

2) «...підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів...»;

3) «...розбудова ефективного багаторівневого врядування...».

У цій Стратегії запроваджено оновлені підходи до державної регіональної політики, а саме: «...перехід до територіально спрямованої політики розвитку на основі стимулювання використання власного потенціалу територій, надання підтримки окремим територіям, що характеризуються особливими проблемами соціально-економічного розвитку, високим історико-культурним потенціалом, екологічними умовами та потребами охорони навколишнього природного середовища...» [14].

Серед виділених у наукових джерелах об'єктів регіональної політики найбільш повне визначення, на нашу думку, дається М. Пістуном та А. Мельничуком. Зазначені авторами об'єктами регіональної політики визначають «...територію держави, визначені законодавством її регіони, а також інші територіальні утворення (інтегральні райони, агломерації, столичні, транспортні, трансграничні, приморські, високорозвинуті і депресивні регіони, корпоративні системи, регіональні господарські комплекси та кластери тощо), які характеризуються специфічністю, цілісністю та спільністю проблем розвитку і визначені законодавством для досягнення особливих цілей регіонального розвитку. Всі вони можуть бути формалізовані як різновиди інваріантного суспільно-географічного комплексу (системи)...» [15, С.26-27]. У свою чергу територіальні спільноти населення слід розглядати в якості носіїв специфічних регіональних інтересів, а виразниками цих інтересів вважати регіональну (місцеву владу) та громадські організації.

Проте, оскільки тематика нашого дослідження стосується державної регіональної політики, вважаємо за доцільне користуватися законодавчо визначеною термінологією. Так, об'єктами державної регіональної політики Закон України «Про засади державної регіональної політики» визначає «...територію регіонів, макрорегіонів, мікрорегіонів...». Також об'єктами державної регіональної політики можуть бути «...групи регіонів (або їх частин), міст, сіл, селищ, об'єднані за критеріями та в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України...» [12]. Нова Стратегія регіонального розвитку передбачає об'єктами регіональної політики території, що потребують особливої уваги з боку держави та застосування особливих механізмів та інструментів державної підтримки, а саме: агломерації; великі, середні та малі міста; монофункціональні міста;

сільські території у несприятливих умовах; гірські території Українських Карпат; макрорегіон «Азов-Чорне море»; прикордонні регіони тощо.

Задля підвищення ефективності реалізації регіональної політики статтею 19 Закону України «Про засади державної регіональної політики» передбачено, що Верховною Радою України, обласними, Київською міською радою та державними адміністраціями можуть бути засновані агенції регіонального розвитку, які є неприбутковими організаціями, створеними на засадах державно-приватного партнерства. Їх співзасновниками можуть бути регіональні торгово-промислові палати, асоціації підприємців чи органів місцевого самоврядування, а також заклади вищої освіти, наукові установи та регіональні громадські об'єднання.

Регіональна політика повинна охоплювати три аспекти:

- зовнішній аспект, з урахуванням якого центральні органи влади повинні приділяти увагу міжрегіональним пропорціям розвитку;
- внутрішньо-регіональний, що включає дії місцевих органів влади в основному за рахунок власних коштів і під власну відповідальність;
- реформаторський, який полягає в зміцненні ролі регіонального рівня у територіальній організації держави в процесі реалізації реформи децентралізації.

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, на відміну від Закону України «Про засади державної регіональної політики», більш звужено підходить до визначення пріоритетів такого розвитку, а саме:

- 1) «...розвиток економічної, інфраструктурної, соціально-культурної зв'язаності та інтегрованості на національному, регіональному та місцевому рівні...»;
- 2) «...прискорення економічного зростання регіонів та територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку із забезпеченням покращення стану навколишнього природного середовища та невиснажливого використання природних ресурсів...»;
- 3) «...підвищення якості та забезпечення доступності для населення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, незалежно від місця проживання, зокрема на засадах цифровізації...»;
- 4) «...охорона культурної спадщини, збереження традиційного характеру середовища населених пунктів...» [14].

На наш погляд, основним стратегічним пріоритетом регіональної політики України повинно бути формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку задля забезпечення конкурентоспроможності регіонів.

У кожній країні присутні елементи державного регулювання регіонального розвитку. Спори, які часто виникають з приводу існування регіональної політики, пов'язані з тим, що часто важко визначити усвідомлену і дієву регіональну політику, якщо різні державні інститути, що впливають на регіональний розвиток, погано координують свою діяльність. Регіональна політика може бути активна, інституційно відособлена, оснащена спеціалізованими інструментами і т.ін. А може бути і малопомітна, слабо виділятися серед інших напрямків діяльності держави. Аналізуючи провідні зарубіжні практики, можна стверджувати, що жодна країна не має головного державного органу, який формує та впроваджує регіональну політику. Ця функція, як правило, відводиться одному-двом провідним чи координуючим органам. Зокрема, в Італії ця функція закріплена за Міністерством у справах регіонів, в Нідерландах – за Міністерством житлового господарства, фізичного планування і охорони середовища, в Німеччині – за Міністерством транспорту, будівництва і житлового господарства, в Іспанії – за Генеральною адміністративною радою з планування.

Регулювання регіонального розвитку також є областю діяльності різного роду консультативних, проектних, експертних дослідних організацій. Наприклад, в Німеччині функціонує Комітет з просторової організації, який очолює в якості голови канцлер, а членами комітету є федеральні міністри, які відповідають за різні аспекти регіонального розвитку. Вироблення узгоджених рекомендацій відбувається на конференції міністрів по просторовій орієнтації, яка об'єднує міністрів федерального і земельного рівня.

Зростання солідарності регіонів при вирішенні різних питань економічного-економічного та культурного розвитку забезпечується створення різного роду координуючих організацій-асоціацій. Головним завданням таких асоціацій є обмін досвідом господарювання та відстоювання спільних інтересів регіонів. До таких організацій, зокрема, слід віднести Національну асоціацію муніципалітетів (громад) – в Німеччині, Постійну раду регіонів і Асоціацію комун – в Італії, Асоціацію місцевих органів влади – в Нідерландах.

Успішний досвід ведення регіональної політики показують Європейський союз, США та Китай. Регіональна політика ЄС – це найважливіший елемент європейської інтеграції. Домінуючою концепцією в європейському регіоналізмі є «розвиток знизу». При цьому опорою служить регіональна влада та внутрішні джерела фінансування. Регіональну політику США можна привести як класичний приклад стимулюючої політики, яка заохочує самостійність розвитку регіонів. Для регіональної політики Китаю характерна поетапність. Провінції Китаю включені в міжнародний поділ праці на основі авторитарної державної влади. У приморських провінціях, в яких найбільш розвинене промислове виробництво, створені спеціальні економічні зони, що виконують роль «локомотивів» відкритої економіки.

В тій чи іншій мірі зарубіжний досвід регулювання регіонального розвитку може бути застосований в Україні. При цьому для нас особливо цікавим може бути досвід розвитку регіонів з депресивною економікою.

Виходячи з міжнародного досвіду політика підтримки депресивних регіонів деталізується в декількох типах державних програм:

- Загальнонаціональна програма регіонального розвитку;
- Регіональні програми розвитку;
- Цільові програми розвитку окремих типів регіонів (наприклад, програми підтримки депресивних регіонів);
- Програми інноваційного розвитку та створення особливих економічних зон (зокрема, інноваційних кластерів);
- Програми просторового планування.

Найбільш адаптованим для використання Україною ми вважаємо досвід Польщі. У Польщі принципи реалізації регіональної політики закріплені в Національній стратегії розвитку, що визначає основним пріоритетом розвиток міських територій, які розглядаються як центри зростання. Також, прийнята Стратегія сільського розвитку, що визначає принципи розвитку сільських територій. Крім того, в країні реалізується Національна стратегія регіонального розвитку, розроблена центральним урядом у співробітництві з адміністраціями всіх областей. Проблема підтримки депресивних регіонів розглядається в контексті стимулювання розвитку східних регіонів країни, а також окремих сільських територій. У регіонах, які відчувають проблеми структурного безробіття і переживають реструктуризацію промисловості, створені особливі економічні зони. Резидентам надаються цільові гранти (раніше – податкові пільги) на реалізацію пріоритетних для регіону проектів [16, с. 231-233].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Зрозуміло, що суть й напрями регіональної політики безпосередньо залежать від рівня економічного розвитку держави та специфіки її соціально-економічних проблем. Тому основним стратегічним пріоритетом регіональної політики України, на наш погляд, повинно бути формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку задля забезпечення конкурентоспроможності регіонів.

В цьому дослідженні нами проведений аналіз провідних зарубіжних практик формування та реалізації державної регіональної політики, що можуть бути застосовані в Україні. При цьому для нас особливо цікавим може бути досвід розвитку регіонів з депресивною економікою. Досвід зарубіжних країн наочно демонструє необхідність державного регулювання регіонального та єдність нашої держави. Виходячи зі світового досвіду можна стверджувати, що проведення політики державного невтручання призводить до регіональних проблем та порушення цілісності національної економіки.

В перспективі важливо напрацювати відповідну методологію вивчення функціонування найрозвинутіших національних систем самоврядування, звернутися до першочергових цілей і завдань системи місцевого самоврядування, сформулювати відповідну концепцію, яка стане близькою вітчизняним умовам.

Список літератури.

1. Абалкин. Л. И. Труды Вольного экономического общества. Т. 1, М., 2000. С. 486.
2. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти: монографія. Міжнародна рада з науки (ICSU) та ін.; наук. кер. проекту М.З. Згуровський. К.: НТУУ «КПІ». 2012. 312 с.
3. Архипенко І. Зарубіжний досвід формування й реалізації регіональної економічної політики. *Public Administration*. 2019. № 2. С.32-41.
4. Barca F., McCann P., Rodríguez-Pose A. The Case for Regional Development Interventions: Place-Based Versus Place-Neutral Approaches. *Journal of Regional Science*. 2012. Vol. 52(1). Pp. 134-152.
5. Бобровська О. Формування та відтворення потенціалу сталого розвитку територій регіону. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. № 1. С. 54-61.
6. Borts G.H., Stein J.I. Economic Growth in a Free Market. New York, London, 1964.
7. Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Тенденції розвитку нової регіональної політики ЄС. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 76-87.
8. Діденко Є., Цалко Т., Кирилко Н. Дослідження стану стратегічного потенціалу як визначальна вимога ефективного регіонального управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2044>.
9. Мельник А., Адамик В. Регіональна політика ЄС та України в умовах поглиблення суперечностей глобалізації. *Журнал європейської економіки*. 2013. Т. 12. № 1. С. 57-78.
10. Перру Ф. Экономическое пространство: теория и приложения. *Пространственная экономика*. 2007. № 2. С. 77-93.
11. Pugalis L., Gray N. New Regional Development Paradigm: An Exposition of Place-Based Modalities. *Australasian Journal of Regional Studies*. 2016. Vol. 22 (1). Pp. 181-203
12. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.
13. Краснопольська Т. М. Регіональна політика України: типи та інструменти. *Актуальні проблеми політики*. 2016. № 58. С.189-202.
14. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>.

15. Пістун М.Д., Мельничук А.Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку України. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 290 с.
16. Regional Development Policies in OECD Countries. OECD: Paris, 2010. 388 p.

References.

1. Abalkin, L. I. (2000), *Trudyi Volnogo ekonomicheskogo obschestva* [Proceedings of the Free Economic Society], vol.1, Moscow, Russia.
2. Zghurov's'kyj, M.Z. (2012), *Analiz staloho rozvytku: hlobal'nyj i rehional'nyj konteksty: monohrafiia* [Analysis of sustainable development: global and regional contexts: a monograph], NTUU "KPI", Kyiv, Ukraine.
3. Arkhypenko, I. (2019), "Foreign experience in the formation and implementation of regional economic policy", *Public Administration*, vol. 2, pp. 32–41.
4. Barca, F. McCann, P. and Rodríguez-Pose A. (2012), "The Case for Regional Development Interventions: Place-Based Versus Place-Neutral Approaches", *Journal of Regional Science*, vol. 52, pp. 134–152.
5. Bobrov's'ka, O. (2017), "Formation and reproduction of the potential of sustainable development of the region", *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, vol. 1, pp. 54–61.
6. Borts, G.H. and Stein, J.I. (1964), *Economic Growth in a Free Market*, New York, London, UK.
7. Davymuka, S. A., Kujbida, V. S. and Fedulova, L. I. (2019), "Trends in the development of the new EU regional policy", *Rehional'na ekonomika*, vol. 1, pp. 76–87.
8. Didenko, Ye. Tsalko, T. and Kyrylko, N. (2021), "Research of the state of strategic potential as a defining requirement of effective regional management", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2044> (Accessed 10 June 2021).
9. Mel'nyk, A. and Adamyk, V. (2013), "Regional policy of the EU and Ukraine in the context of deepening contradictions of globalization", *Zhurnal ievropejs'koi ekonomik*, vol. 12 (1), pp. 57–78.
10. Perroux, F. (2007), "Economic space: theory and applications", *Prostranstvennaya ekonomika*, vol. 2, pp. 77–93.
11. Pugalis, L. and Gray, N. (2016), "New Regional Development Paradigm: An Exposition of Place-Based Modalities", *Australasian Journal of Regional Studies*, vol. 22(1), pp. 181–203.
12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On the principles of state regional policy", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (Accessed 10 June 2021).
13. Krasnopol's'ka, T. M. (2016), "Regional policy of Ukraine: types and tools", *Aktual'ni problemy polityky*, vol. 58, pp. 189–202.
14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), Resolution o "On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11> (Accessed 11 June 2021).
15. Pistun, M.D. and Mel'nychuk, A.L. (2013), *Suchasni problemy rehional'noho rozvytku Ukrainy* [Modern problems of regional development of Ukraine], Vydavnycho-polihrafichnyj tsentr «Kyivs'kyj universytet», Kyiv, Ukraine.
16. OECD (2010), Regional Development Policies in OECD Countries, OECD, Paris, France.

Стаття надійшла до редакції 25.07.2021 р.